

KIEVAIDUK

Juho Rissanen

Lättel

Tartus

№ 1 (4)

Oktoober 1926

0101

Kaanepilt: Juho Rissanen, Lättel.

Omapäraseim nende Noor-Soome kunstnikkude hulgast, kelle loomingu algpäevad langevad ühte aastasaja vahetusega, on Juho Rissanen (sünd. 1873 a.). Olles vaese vabadikupere poegi, sai ta alles võrdlemisi hilja järjekindla õpetuse osaliseks. Kuid ta arenes nii nobedasti, et juba a. 1900 pääsis tööstipendiumi varal Itaaliasse. Nende õpingute viljaks an kaks suurt seinamaali Helsingi rahvaraamatukogus ja palju lõuendeid, millest tuntuimad „Käetark“, „Põrandaküürijad“ ja „Lättel“.

Rissanen on naturalist. Ta ainetevald on talupojaelu. Ta maalide karm lihtsus, mida paiguti pehmedab südamlük huumor, on omapärane, suurejooneline ja kaunis.

Rahvalaul.

A. HELIMA.

mf Moderato.

Kes meid kuuleb lau-le - va - da, lau - le - va - da luu - le - va - da, see üt - leb i -

lul o - le - vat rõõ - mu päi - vi meid pi - da - vat, lus - ti lau - lu lau - le - va - da.

elavamalt mf

Ma lau - lan lä - bi mu - re - de, lä - bi lei - nat - se sü - da - me, lä - bi hoo - le

mf

hoo - gu - de - gi. Suu lau - lab, sü - da mu - ret - seb, sil - mad vet - ta vee - re - ta - vad,

la - seb põs - ki lai - ne - i - da, kul - mud kul - la til - ke - mi - da. Sü - da tea - neb

p pikalt

süü - da pal - ju pa - le pak - su - da mu - re - ta, rin - nad hool - ta ras - ke - e - da.

Noorsoo enesekasvatuse ja elureformi ajakiri.

№ 1 (4).

IV aastakäik.

1926/27.

*Üks Hiina mõttetark ütles: Mitte metsani kisa, vaid ta lendu
tõusmine ajab parve soost üles.*

Jean Paul.

VILLEM ERNITS.

Noorsookarskustööd süvendama!

agu põllutööd, nii võib karskustöödgi teha kahel viisil: ekstensiivselt, laialatusliselt, ja intensiivselt, süvendetult. Kummalgi tööviisil on oma olemisõigustus, vastavalt oludelle. Üldiselt aga on märgata kaldumist ekstensiivselt töötamiselt intensiivselle.

Ekstensiivne tööviis eeldab nimelt viljeldava ala laiendamist, uute tööpõldude juurevõitmist. Kui seda enam ei ole, siis tuleb hakata tööd juba olemasolevail aladel süvendama, et neist saada paremaid tagajärgi.

Ka karskustöö algab ekstensiivselt, olgugi et sel on alati teatud süvenemistendents. Esialgu on karskustööle võidetavad laiad alad: igalpool on üksi-

kuid ja rühmi, kes karskustöö vastu tunnevad suurt huvi ja organiseerimist ootavad. Neile on vaja vastu tulla ja terve maa katta karkusorganisatsioonidega. Alles siis saab täielikumalt hakata tööd süvendama, s. o. nendeni viia, kes ise mitte nii väga hõlpsasti karskusliikumisele kaasa ei tule. On ju karskusliikumise siht karskeks teha mitte üksi niikuinii karsket rahva paremikuks, vaid kogu rahvast, isegi ta kõige vähem karskusmõttele kaasatundvaid kihte.

Ka noorsookarskustöös avaldub sama nähtus. Ka siin on esialgu võita palju uusi alasid — on vaja asutada organisatioone igasse kooli, et anda võimalust ühineda neile, kes selleks kõige rohkem kalduvad, kes seda isegi oota-

vad. On aga juba kõigis kooles organisatsioonid asutatud, siis tuleb loomulikult hakata tööd süvendama ja nendegi juure ulatama, kes just otse ise selle liikumisega ei ühine.

Meie Noorsoo Karskusliit hakkab juba selle piirini jõudma. Vist on vähe neid kesk- või kõrgemaid alakoole ja muid vastavaid õppeasutusi, kus puuduvad noorsoo karskusühingud, nii et laiu se poolest on Noorsoo Karskusliit juba mõnes sihis piirile õige lähedal ja tuleb hakata sügavusi maad juure võitma.

Meil on Eestis kokku umbes 25.000 keskkoolide ja teiste vastavate koolide õpilast. Neist on umbes 10.000 koondunud Noorsoo Karskusliitu, s. o. umbes 40%. Kuigi see protsent on rõõmsustavalt kõrge, vahest ehk kõrgem kui mõneski muus maas, siiski ei tohi see põhjust anda loorberitel puhkamiseks, vaid seda % tuleb kõigi abinõudega tõsta, lähinedes sajale nii palju, kui suudetakse. On ju ometi meie sihiks kogu noorsoo koondamine karskusväkke.

Kuidas aga seda teha? Kas suudetakse seda saavutada ainuüksi seniste töömeetoditega?

Mulle näib, et täiel määral ei. Mul pole isiklikult midagi kõnede ja koosolekute pidamise vastu — olen neid ise ju sadu pidanud! — kuid ma tean, et neist ei võta osa ega andu nende mõjule kõik, vaid ikkagi see osa, kes on lähemal karskusaatele, kellel on tihti vaja vaid välist tõuget, et neid organisatsiooniliikmeiks võita ja tegutsema panna.

Kahtlemata aitab siin kaasa seniste tegevusmoodude süvendamine ja täiendamine. Mida huvitavamini kõneldakse, mida paremini kõnekoosolekuid lauluga, muusikaga ja muude kunstidega elustetakse ja mida paremini nende reklaami korraldetakse, seda suurema hulga tõmbavad nad juure, seda suurem on nende mõju.

Kuid isegi siin ei ulata see igakord 100%. Ikkagi jääb üle osa õpilasi, kelleni ei küüni isegi sel kombel. Ja siin

tuleks tarvitusele võtta uus meetod: süstemaatiline isiklik uute liigete võitmine noorsoo karskusühingusse. Sündida võiks see klasside kaupa, kus juba enamasti igal pool noorsoo karskusühingu liikmeid olemas. Need moodustaksid omavahelise noorsoo karskusühingu klassirühma, kes jaotaks omavahel rühma mitte kuuluvad õpilased selleks, et nendega isikuliselt kasvatuskõnede üle läbikõnelda ja neid noorsoo karskusühingu liigeteks võita.

Missuguseid tagajärgi annaks see tegevus? Kahtlemata suudetakse sel kombel võita noorsoo karskusühingute liikmeiks suur hulk uusi noori, kes sinna vahest muidu ei oleks tulnud. Ja kui leidub õpilasi, kes siiski kategooriliselt keelduvad ühinguliikmeiks astumast, siis saab vähemalt tundmaõppida nende keeldumise põhjused. See on aga esimene asi, mida karskustegelasel on vaja teada, et selle järele üldiselt korraldada karskusväe suurendamise taktikat. Kui tahetakse inimeste eelarvamiste vastu võidelda, siis peab ikkagi teadma, millised need just on, ja selleks on isiklik jutuaajamine kõige sihileviivam abinõu. See oleks ütlemata häaks taktiliseks karskusabinõuks meie noorile karskustegelasele.

Muidugi, selliseid abinõusid on kahtlemata üksikult juba sagedasti tarvitatud. Hulgaliselt, organiseeritult pole seda meil igatahes mitte tarvitatud, vähevist mujalgi maailmas. Kui seda aga korraldetaks üldisemalt, nii öelda talguse kombel, esialgu vahest üksikute koolide, hiljemini vahest isegi kogu riigi ulatuses, siis paneks see kahtlemata rohkem inimesi liikuma, kuna see saaks laiaulatuslikuma ühisliikumise kuju, kus üksiku isiku tööhoogu toetaks ühine hulgaline tööhoog, eeskujuga vahest võistluski.

Niisugusele tegevusele tuleks meie noorsookarskusühinguis alus panna. Missugune kool, missugune noorsoo karskusühing algataks nende mõtete tegeliku teostamise?

Nigulas Käbin ✧.

Järethüüe.

Oleme ootamatult kaotand ühe elurikka ja võimelise noore võitleja, kellega „Kevadiku“-noortel on läinud kaduma elav eeskuju ausast, töökast ja jõurikkast inimesest. 21. augustil pidime vastu võtma selle uskumatut leina toova teate ja 23. aug. päiksepaistesel õhtupoolikul jätsime Tallinna Rahumäele meile nii kalli sõbra.

Varakult pidi vaibuma noor elu, küirelt edenev veremürgitus valdas 21-aastase tugeva organismi nädalapäevade jooksul. Ent ometi ei suuda paljud praegugi võtta tõelusena tema surma, tundub nagu elaks ja peakski elama edesi tema elukiirgav isik. Lühikeses elus nii palju suuta, kui kadunu, lubas loota tulevikust veel enamat ja seepärast kõigi eluniitide äkiline katkemine mõjus kui julm saatusemäng halvavalt.

Nigulas Käbin oli meie noorsooliikumise ideelisemaid juhte, ise tegelik nooruspärase eluviisi võrdlemisi järjekindel teostaja, mõjus ta alati värskelt ja jõuliselt. Mäletan teda esimest korda 5-dast koolinoorsoo kongressist 1923 a. kevadel Tartus, mil abituriendina Tallinnast oli selle ühe huvitavama kongressi juhatajaid. Tema kongressi avamine lahtises šillerkraes ja sädelevail pillkudel oli innukas rõhutamine, et noorsugu peab julgelt sammuma oma teid, ise tunnetades ja oma tööks pidesid austades püüdma neid eluski teostada. Aga juba enne seda oli tegev Tallinna koolinoorsooliitlasena ja eelmiseigi kongressil. Hiljem Tartu ülikooli tülles toimetas noorsoo ajakirja „Uudismaad“ kuni lõpeteti selle ilmumine. „Udm.“ püüete jätkajana asutatud Kultuuritahtelises Noorpõlve Koondises oli asutaja ja väga tegev liige.

Ülikooli tööd tegi anduvusega ja edukalt, nii võiski seista 3-me aasta möödunud õigus-teaduskonna lõpetamise eel.

Ent selle kõrval jatkus veel imevärselt palju aega mitmeks muuks harrastuseks. Suviti ja talvitigi oli ajakirjanikuna tegev. Üliõpilasselts „Veljestos“ oli aktiivsemaid liikmeid, mille kaudu töötas Üliõpilaskonna Edustuses j. m.

Veendund karsklasena oli Üliõpilaste Karskusühenduses tegev liige, võttis osa selle korraldetud karskuslendudest maale ja aitas muidugi kaasa karskusvõitluses. Tuntud on tema auhinna töö alkoholismi põhjuste üle, mis „Udm.“ 6-das aastakäigus ilmus. Paljud nooremaid said teda tunda veel läinud jõuludel Tartus korraldetud noorsootegelaste kursusel, mille juhataja ta oli.

Kogu oma eluviisilt olles elureformi kiindunud teostaja, jatkus aega kõige väimse töö kõrval järjekindlaks ujumiseks, suusatamiseks, uisutamiseks j. m. s. Juba looduselt pärandatud tugev tervis säilis sarnase enesekarastuse tagajärjel ja tema isiku kultuuritaotlus ohjas kõik saavutatud energia

vaimsesse tegevusse. Sellega ja ühes andelisusega on õieti mõistetav tema otse imestamisväärne tööjõud ja saavutused. Tema elujaatav ilmavaade ja harmooniline isik, ta iseloomu sobivus ja õilsus paelus kõiki, kes temaga ühes töötasid või kokku puutusid. Võisime paljudi kordi tunda lisavat jõudu tema optimismiküllasest isikust.

Oleme murtud sellest kaotusest ja on raske see lein, kuid meie õigem mälestus temast olgu ometi aktiivne, mitte passivne.

Üha võitlev elu — nii oli lahkunugi!

L. LEEMAN.

Nigulas Käbin

Töö kangelane.

Võidulugemine.

ahkuril Jean Joseph Pasteur'il, kes elas enda perekunnaga Juura mägestiku jalal asuvas Dôle - nimelises külas, tuli läbi teha omapärane võitlus. — Ta

harrastas oma poja Louis'ga võidulugemist.

Mõndagi raskust oli ta elus kannatand. Oli olnud keiser Napooleoni sõjakäikudel ja esinend Hispaania võideldes nii mehisenä, et oli saanud kuningaleegioni risti. Pärast seda oli ta hakanud nahkuriks ja töötand hommikust õhtuni tooreste nahkade kallal, kuna ta armastetud naine kinkis talle pääle jõulusid 1822 aastal poja, kellele nimeks anti Louis. Neil oli varem juba kolm tütart, kuid isa lootis pojast enda töö jätkajat ja oli õnnelik, kui sai juhtida tema samme ja teda kasvatada tubliks meheks.

Siis tuli esimene üllatus. Poiss oli erilisel hää joonistaja ja oskas kõik need paberille teha, keda tundis. Kas pidi teda pandama kunstikooli?

Kohalik õpetaja käskis teda viia ladinakooli Pariisi, sest ta arvas poisil olevat kalduvusi arvuteaduselle. Kuid poisil tuli võõras linnas nii suur koduigatsus, et kooliskäimisest ei saanud midagi. Isa viis poja Pariisist ja pani ta ühte Besançon'i õpiasutusse. Ja siin siis see algas, nimelt võidulugemine.

Alguses tuli isal pojale nõu anda ja üle kuulata ta õpitükke, kuid siis pingutus poeg ette, teadustades kirjateel, kuhu miskis oli juba jõutud. Isal tuli nüüd õhtutundidel üksi keelt õppida, ülesannete lahendamist vahelegi jätta, et nii pojale järele jõuda. Kuid juhtus ette ka niisuguseid ülesandeid, milliste juures isa visadus ja elukogemus või-

dule viis. Ja väljaspool kooli kohtas ta veel enam nähtusi, milliseist päästis teda vaid isa abipakkumus, armastus ja teenimisvalmi olek.

Õilne oli see isa ja poja võistlus ja omavaheline usaldus, avameelsus.

— Minule meeldib eriti keemia, tahaksin saada suureks keemikuks, — kirjutas poeg ükskord isale.

— Parem on mõelda ennem leitnandiks saada ja siis kapteniks, — tähendas seepääle isa. — Püüa enne hästi tundma õppima uurimistöö seadusi ja alles siis asu asja juure.

— Ei või elada tööta, — kirjutas Louis õdedelle, — Kõik siin maailmas on saadud töö läbi.

Ise oskas ta haruldaselt hästi aega kasutada. Kui ta oli lugend mõne raamatu, mis osutus hiljem halvana, oli ta pahane, et oli kulutand seks nii palju aega.

— Hää raamatu lugemine on hää töö, mida võib teha mitu korda, kuid halva lugemine on viga mida ei võida enam parandada, — ütles ta.

Võidulugejast professoriks.

Aastal 1846 Pariisi normaalkooli pääsedes hakkas Louis Pasteur harrastama kristalloloogiat. Selle tagajärjel sai ta koolis präparaatori koha. Ta töötas nii, et isa muutus ta pärast rahuks, päälegi saatis ta ülejääva raha koju Arbois'i, kuhu vanemad vaheajal olid kolind.

— Katsu ikka hästi süüa, mine koos hääde sõpradega korralikku söögimajja, — kirjutas talle isa ja jätkas rõõmsana ja rahulikuna — ei ole palju isasid, kes nii võivad kirjutada Pariisis asuvalle pojale.

Ühel ilusal päeval tormas Pasteur töökojast eeskotta ja süleledes esimest vastutulevat sõpra hüüdis:

— Olen leidnud lahenduse! Mina olen leidnud selle!

— Missuguse? — küsis sõber hämmastunult.

— Olen õnnelikult lõpule viind selle

katse, mida prof. Biot on katsund la-
hendada kolmkümmend aastat.

Sõbrad läksid õpetaja, sama prof.
Bioti juure ja kui see kuulis Pasteuri
seletust, ütles ta liigutatult.

— Olen armastand teadust nii suu-
resti, et sellest katsest tunnen saavat
südameklõppimise.

Aastal 1849 nimeteti Pasteur keemia
professoriks

Strassburgi
ülikooli. Üli-
kooli rektori
juure minnes
armastus ta
esimesestpil-
gust selle tüt-
resse, palus
kahe nädala
pärast teda
endale nai-
seks ja mõne
kuu pärast
olidki nende
pulmad.

Temas oli
juba siis nii
palju profes-
sorit, et ta
pulmapäeva
õhtupoolikul
aega mitte
raisata tahtes
töötuppa
läks oma kat-
seid tegema
ja enda sinna
unustaski.

Sõbrad leid-
sid ta säält,
kuna pulmavõõrad teda juba ootasid.

Kahevõitlus.

Võidakse arvata, et vaikselt uurimu-
sile andunud teadusmehed on maailma
rahulikumaid inimesi. Kuid ometi pole
see alati nii.

Kui Pasteur oli esinend oma esimes-
te revolutsiooniliste katsetega, milliste
varal tõendas, et väiksemadki seni
tuntud pisielukad, olgu nad silmaga
nähtavad või ainult mikroskoobis, ei
sünni elutumast ainest, äratas see suurt

vastuvaidlust nende poolt, kes väitsid
et need võivat sünnida iseenesest.

Keegi 80-ne aastane teadusmees kut-
sus ta lõpuks kahevõitluselle. — Küsimus
tuleb otsustada relvadega, arvas mees.
— Kuid Pasteur ei armastand laskeriistu.
Küsimus katsetel otsustada, soovis te-
ma. Tehku kumbki katse tunnistajate
juuresolekul ja vaadatagu siis, millised

on tulemu-
sed. See ot-
sustas asja,
sest vastas-
pool ei soos-
tund sellega.

Pariisi tea-
duste aka-
deemialt sai
Pasteur aga
selle järele
tähelepanu-
väärt tasu se-
da küsimust
puudutava
uurimuse
eest. Ta asus
nüüd innus-
tusega jatka-
ma uurimusi,
erilisele vaat-
luselle võttes
just kõiki pi-
sielukaid ehk
mikroorga-
nisme. Varssi
leidis ta, et
teatud pisi-
elukad ei
kannatasuurt
kuumust. Kui

A. Edelfeldt.

Louis Pasteur.

näiteks piima 50—60 kraadilises kuu-
muses kuumutada, surevad kahjulikud
pisielukad ja see toiduaine säilib kaua
tarvitamiskõlbulisena. Sellest sai algu-
se nüüd nii laialdaselt tuntud „pastöri-
seerimine“, nagu seda ta leidja nime
järele hüütakse.

Pasteuri vastasedki hakkasid nüüd
austama seda vaikist töökangelast, kes
nii kasulik oli kogu inimkunnale oma
väärtuslike uurimustega.

Siidiussikeste vangina.

Pasteur oli kolind perekunnaga Edela-

Prantsusmaale ja istus nüüd hoolsalt ühes hoones, mis asus kuski aias. Seinad olid kaetud riulitega, igal pool paistis silma mooruspuu lehti. Toas oli soe nagu saunas ja Pasteur vaatas üksisilmi mikroskoopi. Oli üsna vaikne, ainult iseäralikku kahinat kuuldus. Kui hoolsamalt ringi vaatasid, märkasid kergesti, et mooruspuu lehti mööda ronis mustavatilisi siidiussikesi. Need olid need kulgad siidi valmistajad, kes võisid anda igaüks 3000 meetrit siidinoori ja muneda 400 muna, et nii pööraselt jõudsasti kasvada.

Nende vangina istus nüüd Pasteur ja higistas kuumuses. See oli aga väga vajaline neile olevusile. Asi seisis selles, et kogu siidiussikeste sugu ähvardas taud. Siidivalmistajad kogu Euroopas olid jõuetud viletsuse vastu võitlemises. Hädas palusid nad abi Pasteurilt. Esialgu keeldus ta, sest polnud varem siidiusse näind, veel vähem siidikasvatust viljelnud. Kuid kui talle selgeks tehti, et isamaa ja rahvas tarvitavad ta abi, soostus ta lõpuks ja ohverdas viis aastat selle asja uurimisele.

Viimaks leidis ta taudi tekitaja ja ka abinõud selle vastu võitlemiseks, nii et siidikasvatus jälle eluvõimsaks sai ja eriomane tuluallikas vaesemale rahvale avanes. Kuid ühe kaotas ta, oma tervise.

Haiguse võimuses.

Rohke töö lisaks olid mitmesugused mured ja kurbused nõrgendand ta tervise, kuna tal oli kaastundlik süda, kes võttis osa mitte üksi armasetatud omaste, vaid kogu isamaa saatusest.

Ta kaotas esiteks kahe aasta kestel enda tütre, siis isa ja selle järele teise tütre, kes suri soojatõppe. Ta enda teadmised ja kogemused ei aidand midagi selle raske tõve vastu. Oma isa kohta ütles ta:

— Olen talle võlga kõige eest. Kolmkümmend aastat on ta eland ainult minule!

Ema oli ta kaotand juba noorena, siis oli ta olnud kaua aega masendatud ja ei saand hulgal ajal teha mingit tööd.

Kõik need mured olid omalt poolt nõrgendand ta tervist.

Vähe enne uurimistöö lõppu siidiussikeste juures kutsuti ta keiser Napoleoni III hoovi. Pidotsemisist ta ei hoolind, vaid veetis enda aja töötoas ja jatkas vaikusel neid uurimusi, milliseile juba ammu aluse oli pannud. Ei kulund palju aega, kui ta töö tulemusena leidis viinamarjatõve põhjused, mille tasuks sai keisrilt suure aupalgaga. Sel pidulikul juhusel olid osavõtjainaka Itaalia kuningas, Preisi kroonprints ja Türgi sultan.

Sel korral näis Pasteur kõigile üsna väsinuna ja nõrgana. Varssi selle järele, 19. okt. 1867. tabas teda halvatus, ja kogu ta vasem pool kaotas liikumisvõime. Arvati juba koguni, et ta sureb.

— Tahaksin nii häämeelega veel isamaad teenida, — lausus ta tõvevoodis olles.

Siis kaotas ta kõnelemisvõime. Ainult silmadega sai ta jälgiga, mis ta ümber sündis.

Tema asukoha lähedal ehiteti parajasti erilist laboratoriumi tema tarvis. Nüüd katkesteti ehitamine, et mitte peremeest müraga segada. Kui aga Pasteuri naine märkas, et see tema meeleolu hoopis halvendas, käskis ta ehitustööd jatkata. Ja kui nüüd Pasteur kuulis haamri lööke, hakkasid ta ilmekad silmad hiilgama. Ta hakkas vähehaaval tervenema ning isegi tööle.

— Elu on meile selleks antud, et tarvitaksime ta teiste hääks, — ütles ta.

Ta elas seepäele veel kolmkümmend aastat omaste hääks, kuid täiesti terveks ta üldse ei saanudki.

Kahurid paugutavad.

Vaevalt oli Pasteur Edela-Prantsusmaalt Pariisi tulnud, kui süttis äkki Saksa ja Prantsuse sõda 1870. a., ja ta poeg sõtta pidi minema. Kõik see mõjus temasse halvavalt, kuna ta oma isamaad nii väga armastas.

Ta istus tugitoolis Arboisis, kuhu ta sõprade nõuandel oli saabund, ja vaatas liikumatul pilgul enese ette, oodates teateid Pariisi piiramisest. Ja kui siis teade tuli, et sakslased olid linna vallutand, märkasid omaksed ta silmis

pisaraid. Sõja lõppedes tundis ta end üsna värskena ja otsustas ohverdada enda töö sõjas kannatand isamaa hääks.

Prantsusmaal suri palju loomi põrnatõppe. Isegi inimesisse, karjuseile ja nahkureile, kel haigete loomadega tegemist oli, hakkas haigus neid surmates. Viis aastat ohverdas Pasteur selle haiguse vastuabinõude leidmiseks. Samal ajal katsus ta leida kanakolera vastuabinõusid.

Ühel päeval võttis ta klaasi, milles kanakolera bakterid olid seisnud lahtise õhu käes, ja kui ta proovis nende mõju kanadelle, märkas ta enda imestuseks, et nad ainult kergesti haigeks jäid ja pääle selle eluvõimsamate bakterite vastu hoopis tugevamaks muutusid.

— Kanadelle tuleb „rõugeid“ panna, — otsustas ta, ja nii oli kanakolera vastuabinõu leitud.

Samal ajal leidis ta, et põrnatõve baktereid peab pidama teatavas kuumuses, enne kui nendega võib „rõugeid“ panna. Siis kutsus ta loomaarste, keemikuid ja kõiki asjast huvitetuid enda katset vaatama. Viiekümnest lambast pandi pooltele „rõugeid“ ja hiljem istutati kõigisse põrnatõve bakteriaid. Need lambad, kellele rõugeid oli pandud, jõoksid tervetena ringi, kuna teised surid.

Pasteurile ulateti kuningaleegioni suurrist, kuid ta ei võtnud seda ennem vastu, kui talle lubati, et tunnustetakse ka ta kaht noort abilist, kes katsete juures palju kaasa olid aidanud.

— Elagu Pasteur! Teie olete päästnud kõik minu loomad! — hüüdis kord üks prantslane tulles tänaval Pasteurile vastu. Ta oli kuulsa mehe tunnud ta päevapildi järele.

Uksele koputetakse.

Pasteur oli enda töötoas ja vaatas hoolega mikroskoopi, kui korraga tasa tema uksele koputati.

Ta oli andnud uurimusele, et leida vastumõju hävitavale marutõvele, milline hullund koertelt sagedasti inimesile edesi võis minna.

Veel kord koputati. Sääli oli naine oma üheksaastase lapsega, keda hull

koer oli hammustand. Ta tuli Pasteurilt abi paluma.

Päevpäevalt anti lapsele ikka kangeamat vastumürki, ja kui kaheksa nädalat möödunud oli, mil marutõbi oleks pidand esile tulema, oli ta sama terve kui ennegi. Selle järele toodi Pasteuri juure keegi karjapoiss, keda samuti hull koer oli purend, ka temagi paranes.

Rõõmus uksehoidja.

Esialgne vähene ebaõnnestumine oli teind Pasteuri uurimused sel alal inimeste silmis veidi kahtlaseiks. Kuid ometi paranes asi. — Vene keiser saatis sadatuhat franki marutõveliste arstimisasutuse rajamiseks. Mujaltki hakkas kingitusi kokku tulema. Kui juba kaks miljonit frankki koos oli, püstiteti Pariisis esimene Pasteuri-asutus marutõve ärahoidmiseks. 1726 haiget käis Pasteuri hoole alt läbi. Ainult kümme-kund suri neist, kuna nad liiga hilja parandust saama olid tulnud.

— Kui meie ei tööta kõige jõuga, pole meie õiget elu, — ütles ta. — Meie peame kõiki aitama ja lohutama, kus aga iganes võime.

Kui ta seitsekümmend aastat vanaks sai ja kui ühel, rahvapeol teda kiideti ja ülisteti, tähendas ta, et ta pole teind rohkem kui iga inime tema asemel oleks teind. Liikumata lõi rahvas, kui president Sadi Carnot teda süleles ja tänas töö eest, mida ta näidand mitte üksi Prantsusmaale, vaid kogu inimkunnale.

Tänaval kohtas Pasteur suure kogu üliõpilasi, kes olid tulnud talle õnne soovima.

— Noored mehed! — ütles ta neile. — Küsige esimeseks enestelt, mida olen teind, et midagi õppida? Siis küsige: mida olen teind sünnimaa hääks? Nii võite vahest saavutada selle suure seisukoha, et olete hääd teind kogu inimkunnale. Igal juhusel peaksite aga võima elada nii, et suure arvetegemise päeval võiksite öelda: olen teind, mida olen võind!

— Siin maailmas võitlevad üksteise vastu kaks võimu: üks vere ja surma seadus, milline iga päev püüab leida uusi võitlusabinõusid ja sunnib rahvaid

seisma võitlusvalmis; teine rahu ja töö seadus, milline tahab inimesed vabastada kõigest viletsusest. Usun kindlasti, et teadus ja rahu võidavad sõja, et rahvad liituvad mitte üksteise hävitamiseks, vaid ülesehitavaks tööks, ja et tulevik kuulub sellele, kes enim on teind tööd inimkunna hääks.

Rahulik suremine.

— Mul oleks veel nii palju tegemist!
— lausus Pasteur lebedes sügiskuu 28-l päeval 1895 a. surmavoodil.

Vahetevahel oli ta senini tunnud end tervemana, oli siis palunud, et teda talutetaks töötuppa, et võiks veel mikrokoobis näha seda ilma, mida nii armastas. Kuid nüüd ei jaksand ta enam tõusta.

Ühes käes hoidis ta enda naise kätt, teises oli ristilöödu kuju. Vaikselt ja rahulikult sulges ta väsind silmad viimsele unele. Sarnane hää oli ta eladeski olnud. Vaikne ja rahulik, hell isa ja abikaas, mees, kes kogu hingega püüdis teha tööd ligimeste hääks.

„Nuori Voima“.

KASSIKÄPP-JOHNSON.

Kõigi asjade algus

indiaanlaste usuvaadete järele.

meerika indiaanlased jagunevad 56 eralduvaks keeleks ja need killustuvad omalt poolt üle 200 keelemurdeks. Nende tõu ja kultuuride vahe võib olla samasugune, kui on Eesti ja Inglise vahe.

Kuid siiski on neil ühiseid usulisi vaateid ja kõigil on ühine seletus kõigi asjade algusest. Kõigil on see ühine vaade, et maailm on loodud ja et teda valvab kõrgeim võim, kellele nad annavad väga mitmesuguseid nimesid, keda aga meie nimetame „Jumalaks“.

Esimene asi, mida „Jumal“ tegi maailma moodustamisel, oli see, et ta lõi neli ilmakaart — põhja, ida, lõuna ja lääne. Need ilmakaared hoiavad omal kohal päikese, maa, kuu ja tähed. Ilma nendeta kõik asjad lendaksid omalt paigalt igas sihis ja oleks segadus, kaos.

Nõiduspärane arv 4 käib läbi indiaanlaste usuliseist kombeist. Kui sündinulle antakse nimi, tuleb preester või arst. Ta palub suurt jumalat, nagu see avaldab end neljas ilmakaaris.

Pöördudes ida poole palub preester valguse õnnistust, sest idast tõuseb päike õnnistama ja valgustama rahvast.

Pöördudes lõuna poole palub preester soojust, sest lõunast tulevad soojad tuuled.

Pöördudes lääne poole palub preester rahu ja vaikust. Sest kui päike läände looja läheb, siis magavad indiaanlased ja naudivad rahu ja puhkust.

Pöördudes põhja poole palub preester, et tuleksid külmad tuuled ja puhuksid lapse pääle. Ta palub, et tuleksid tormid. Ta palub, et hundid tuleksid metsist välja kippuma lapse kallale. Sest nende katsumiste läbi areneb lapse vastupanujõud ka loodusjõudele ja kõigile kurjale. Nii on need karmid asjadki, mis tulevad põhjast, õnnistuseks.

Kui poeglaps jõuab 14. eluaastani, siis pühendetakse ta mehesuse saladusisse, müsteeriumi, toore liha söömise kombesse. Toore liha söömine on nimelt üks küpse mehesuse tunnuseist. Preestri juuresolekul sööb poiss pidulikul kombel toorest liha. Ja siis kordab preester palvet nelja ilmakaari poole, nagu siis kui poisile nimi anti. Ning siis võetakse poiss ihualasti ja aetakse ta metsa, kus ta peab enese eest hoolt kandma kaks nädalat, nii nagu ta suudab. Selle kahe nädala jooksul võib igaüks poissi tappa, kui saab. See on selleks, et arendada noor-

Sügis.

mehe vastupidavust ja õpetada teda iseennast hooldama.

Ja kui noormees eneselle naise võtab ja kodu ehitab, siis tuleb preester kodu pühitsema. Ta hõõrub maja palke ja laudu vilja jahuga, mis on elu embleem, ja seda tehes palvetab ta nelja ilma-kaari poole, et nende õnnistused püsiksid pühitsetud majal, et sellest jääks eemalle kõik paha ja kurjus, vaesus, joomine jne.

Kord lõuna-lääne kõrvetes valveteenistuses olles üheainsa Chimehuevo suguharusse kuuluva indiaanlasest seltsiliselega, jäin ma ööks magama vabas õhus, liiva luitel. Kui päike hakkas juba pilgutama üle idapoolsete mägede,

ma äratusin, kuuldes minu indiaanlasest sõpra laulvat oma hommikupalvet. Ma avasin silma nurga piluli ja vaatlesin. Ta pöördus idasse ülestõstetud käsi, paludes, et päikese õnnistus valguks mu üle ja valgustaks mu elu. Ja siis pöördus ta iga nelja ilmakaari poole, paludes, et nendegi õnnistused saaksid mulle osaks. Kõik aeg arvas indiaanlane mind magavat.

Indiaanlased on väga salalikud omade usukommete suhtes ja ei armasta, et võõrad neid tundma õpiksid. Kuid mõne vähem pühalaadilise usukombe täitmise kaastunnistajaiks võivad valged olla täitsa vabalt.

Noorsoo töomailt.

Noorte osa XVIII. üleilmlisel karskus-kongressil.

Õõdund suuril alkoholi matuse-päivil leidus igale seltskunnakihiile ja rühmitusele oma eriosa. Silmapaistev osa oli siin pühendatud ka noorsoole. Nii leidus juba üldkongressi kavavas noorsookarskustööd käsitlev osa. Meid huvitab aga eeskätt noorte eneste algatusel korraldetud ettevõtted kongresside puhul. Siin langes raskuspunkt pühapäeva, 25. juulile.

Eesti Noorsoo Karskusliidu algatusel ja kullul korraldeti nimetatud päeval Toomeorus noorsoo miiting, kus kõnelema olid palutud tähtsamad välismaa noorsooliikumise- ja karskustegelased. Juba eelmisel päeval oli näha linnas sekspuhuks kohale sõitnud õpilasi. Ei suutnud pidada kauge maa ega suvine töö. Oli ju seks määratud pühapäev. Saabus oodatud õhtupoolik. Kell ligines kuuele. Murruna kogus rahvast Toomeorgu. Raske on öelda, kas oli väljas rohkem noori või vanu, kuid linn oli jalgel. Mõnetuhandepäälne rahvahulk oli kogund alla orgu, mis juba varahommikul ehitatud kõigi võraste riikide lippega. Murruna valgus kuulajaid ka orgu viivalle tänavalle ja kõnniteile. (Vaevalt pääsesid kõnelejad läbi tungi kõnetooli ligi.) Pääle korraldava toimikunna juhataja avasõnu astus kõnetooli esimesena üleilma tuntud Austria noorsooideoloog prof. dr. S m o l a. „Noorsugu on riigi tulevik. Et rahvas võiks püsida, peab noorsugu olema terve vaimu ja ihu poolest“ — nii algab ta. Edesi jutustab ta, kuidas seaduseandlus ta kodumaal kaitseb noori alkoholi vastu 18. eluaastani. Lõpetab kõneleja sõnadega: „Elagu Eesti!“ Mitmetuhandepäälne rahvahulk vastab Taaramäe puude all kõuemürinana: „Elagu Austria, elagu tema noorus!“ Järgneb Läti esitaja D z i l n a kõne, kus esineb kujukas võrdlus Läti vabadussõjast ja noorsookarskusliikumisest. Mõlemad on eestlaste algatetud. Huvitavalt kõneles prof. dr. O e t t l i Šveitsist: „Meil on palju õpilasi ja üliõpilasi. Nad näe-

Noorsoo karskustegelane
Wilhelmine Lohmann, Saksamaa.

vad välja nagu teisedki üliõpilased: neil on silmad ja nina silmade vahel. Aga mis neil õigel kohal ei ole, on süda. Nad joovad enam kui kaks korda rohkem Eesti kodanikest. Ise toonitavad nad parajuseluselu. Aga end, Tartu prof. Bunge ütles selgesti, et iga parajuslane on kahjulikum joodikust: kui ei oleks parajuslasi, ei oleks ka joodikuid, sest parajuslastest võrsuvad joodikud. Hiigljajoomine on tingitud sellest, et Šveitsis põletab 40.000 talupoega kodu viina. Hiigla metsad on viljajuid veinide tarvis . . . Imestusega nägime Tartu tänavail tugevaid mehi, terveid, ilusaid naisi. Saatke oma esitajaid Kesk-Euroopasse. Mis näete te sääl? Uhkust! Jah, seda on palju. Aga selle kõrval viletsad, kidurad näod. Olge uhked sellest, mis teil on“. Soome esindaja üliõp. L ö f g r e n tervitas Soome noorsoo nimel ja avaldas rõõmu, et ta võis tervitusi edesi anda Eesti noorsoole ilusas Emajõe Ateenas. „Elagu Eesti, elagu Eesti noorus!“ Rahvapilv vastab; „Elagu Soome“, „Olgu tugev Soome-Eesti sild!“ Järgneb veel rida kõnesid, mille järele Eesti Noorsoo Karskusliidu esimees A. Peets lõpusõnad ütleb ja välismaalasil meile ülesnäidetud lugupidamisväljenduste eest tänu avaldab.

Õhtul kella kümne ajal koguvad kõik noored, õpilased, üliõpilased, Ülemaalise Eesti Noorsoo Ühenduse liikmed ja vanemaidki isikuid ühes Soome, Läti ja Leedu külaliskatega E. N. K. S. tütarlaste gümnaasiumi õue, kus rivistutakse ühiseks rongikäiguks. Kell 10.30 õhtul liigub rongikäik, kus tuhande ümber osavõtjaid, tõrvikute ja ilulaternate valgustusel muusika helide saatel läbi linna „Vanemuise“ ette, kus üleilmlise kongressi saadikud pidusöögil. „Vanemuise“ ees korraldeti tulevärk. Heledal bengalivalgusel pööras trepile tulnud kongressiliigete poole kõnega pidustuste juhataja K. Laja: „Ajaj, mil teie, vanad veteraanid, tarka nõu peate maailma kurjema vaenlase vastu, mil teie abinõusid otsite kuidas kidunevat inimkunda päästa, oleme meie, noored, valmis teostama kõik aated, olgu need nii kõrged kui tahes, paistkugi need raskesti kättesaadavaina. Toon tervitusi

üleilmilisele karskuskongressile Eesti, Soome, Läti ja Leedu noorsoolt. Olgu inimkonna parema tuleviku taotlemisel püstitatud ideaalide teostamine ükskõik kui raske, meie noored tormame nendega ellu ja teostame nad. Võtke vastu noorte tervitus teie suureks tööks. Elagu kongress!" Kongressi esimees prof. Põld vastab: „Täna kongressi nimel siin öeldud sõnade sõnade ja avaldetud vaimustuse eest. Olen kindel, et need noored, kes sellest rongikäigust vaimustusega osa võtavad ja omad soovid saatsid kongressile, ka edespäi tegelikus elus ja täiskasvanultki truus jäävad neile sõnadelle. Kui noored oma puhta hingega tahavad ustavaks jääda karskusasjale, siis võime kindlad olla, et alkoholiikkest varssi vabaneme. See tuli on tõsine noorustuli, mis te hinges põleb. Tänu teile, elagu noorus!" Orkester mängib Eesti hümmi, mitmetuhandepäaline rahvahulk laulab kaasa. Pilt oli tõesti suurepärase ja meeleolurikas. Loitev valgus noorte säravil nägudel, mitmekirjalised ja -kujulised õpilaste ja üliõpilaste mütsid läbisegi, tõrvikud ja laternad uhkelt kõrgel, nõnda ta piiras „Vanemuise“ sissekäigu, see karske kaardivägi. „Vanemuise“ eest liikus rongikäik „Vabadussilla“ juure, kust Emajõe mindi. Puudus tuli paatidest, nii et mõned maha pidid jääma. Jõel jätkati ilutulestikku. Sõude- ja mootorpaatidelt kostusid eesti ja naabermaade viisid.

Esmaspäeval kell 4 oli üksikute maade esitajatevaheline nõupidamine noorsookarskuse liikumisele üleilmilise keskkoha loomise asjas. Otsusteti astuda samme, et Üleilmiline Üliõpilaste Karskusliit ka koolinoorsoo karskustööle hakkaks omistama tähelepanu. Liiduga läbirääkimata volitati Theodor Gläns — Saksamaalt ja A. Elango — Eestist. Noorte poolt loodud vaimustus püsis kongressi tegelaste hulgas edesi ja kanti igapähe kodumaale põhjast lõunani ja üle kaugete merede.

III. Üleilmiline Üliõpilaste Karskuskongress.

Üleilmiline Üliõpilaste Karskusliit, asutatud 1921 aastal XVI. üleilmilise karskuskongressi ajal Lausanne'is, pidas käesoleval aastal Tartus 24—26 juulini Eesti Üliõpilasmajas oma kolmanda järjekorralise kongressi. Et nimetatud kongress peeti rööbiti XVIII. üleilmilise karskuskongressiga, kujunes see viimase kõrval iseseisvaks üleilmiliseks üliõpilaste karskuskongressiks, mille mõju kaugelt laialtulatavale, kui Üliõpilaste Karskusliidu liigete vaheline. Olgu juba alguses tähendatud, et õppiva noorsoo liigitamine üliõpilasiks ja kooliõpilasiks välismaal erineb meie vastavaist mõisteist. Nii

näiteks kuuluvad üliõpilaste hulka Euroopa suurriikes ja Ameerikas päale meie-mõistelistele üliõpilaste ka mitmesuguste kolledžite, kõrgemate tehniliste õppeasutuste ja keskkoolide viimase klassi õpilased. Vastavalt sellele on ka karskusorganisatsioon kontakt keskkooli ja ilikooli kasvandikkude vahel tihedam. Samuti kuulub Üleilmilisesse Üliõpilaste Karskusliitu suur osa karskuskeskkorraldusi, mille liikmeiks õpilasorganisatsioonid.

Möödunud üliõpilaskongress oli nii osavõtjate arvu kui ka sisulise põhjaliku ettevalmistamise poolest kaugelt suurejoonelisem eelmisest. Osavõtjaid oli registreeritud kolmestteistkümnest riigist. Tuntud noorsootegelast ja karskusliikumise veteraanidest olgu siinkohal nimetatud kongressiliikmed prof. dr. Oettli Šveitsist, prof. dr. Bergman Rootsi, prof. dr. Smola

Prof. Dr. Smola, Austria.

Austriast, Derviš Korkut Jugoslaaviast, lektor Blomqvist Soomest, Üleilmilise Üliõpilaste Karskusliidu ja Üleilmilise Keeluseaduseliidu üliõpilasokonna sekretär Warner Ameerikast j. t. Eestist võttis kongressist osa Eesti noorsoo Karskusliidu esindajana A. Peets, A. Elango, H. Rink, Eesti Karskusliidu esindajana V. Ernits, Üliõpilaste Karskuseühenduse esindajana K. Laja ja T. Männik, Üliõpilaskonna esindajana A. Millerson. Esindatud olid kongressil veel Kristlik Naisüliõpilasühing — V. Prost, M. Sirge, Korp! Liviensis — O. Sirgo, Eesti Üliõpilaste Selts — J. Kimmel, Ü. S. Raimla — P. Väljaots, Ü. S. Ühendus — B. Mäelo, E. Naisüliõpilaste Selts — M. Reim, H. Otto, Soc. Vicinia — J. Treumfeldt. Osavõtjate kogu-

arv üksikute maade järele oli: Eesti — 46, Soome — 11, Leedu — 7, Läti — 5, Rootsi — 2, Poola, — 2, Saksamaa — 2, Norra — 1, Ungari — 1, Jugoslaavia — 1, Šveits — 1, Austria — 1, Ameerika — 1, kokku 81 osavõtjat. Päale nende võttis kongressist osa 31 kuulajat.

Kongressi avas 24. juulil kell 15³⁰ kongressi korraldava toimikonna juhataja Eesti Üliõpilaste Karskuseühenduse esimees K. Laja. Oma avakõne lõpetas ta sõnadega: „Meil on kahju, et ei ole suutnud käesoleva kongressi programmi pakkuda niipalju, kui oleme tahtnud. Julgeme aga loota, et lugupeetud kaasvõitlejad ja külalised meist aru saavad ja me vastu häatahtlikud on. Meid kannab ju noorustuli! Meid ühendab rohkem kui ühtegi teist seltskonnakihti ühine ennastalgav püüd kõrgete paleuste poole! Kaasvõitlejad kaugelt ja lähedalt, meie käes on rahvaste tulevik, meist sõltub kultuuri arengu edespäine. Kandku meid see teadmine olles kokku tulnud Emajõe Ateenasse kaunimal suveajal võitluseks inimkonna suurima vaenlase Bacchuse vastu!“

Kongressi tervitas Eesti Üliõpilaskunna nimel A. Ounapuu. Tehnikumi Üliõpilaskunna nimel N. Olli, Noorsoo karskusliidu nimel A. Peets, Koolinoorsoo Keskliidu ja Tartu Koolinoorsoo Liidu nimel P. Kanarik, meie karskusliikumise isa prof. M. J. Eisen ja palju teisi, välismaa esitajad. Kongressi esimeheks valiti K. Laja — Eesti, sekretäriks — Ed. Tubels — Läti. Referentidena esines mitmeid üleilmlise kuulusega teadusmehi nagu prof dr. T. Laitinen ja dr. L. Harmaja Soomest, prof. Uhde Austriast j. t. Kongressi esimene osa sisaldas alkoholiküsimuse käsitlemist ülikoolis. Siin esinesid: 1. Dr. Harmaja — Sotsiaalalkoholoogia ülikooli õppeainena. 2. Dr. Rammul ja dr. Lind — Võistlustööd alkoholiküsimuse üle ülikoolis, 3. Dr. Laitinen — Alkoholiküsimuse käsitlemine arstiteaduskonnas, 5. prof. Köpp — Alkoholiküsimuse käsitlemine usuteaduskonnas, 5. cand. Bernan — Alkoholiküsimuse käsitlemine õigusteaduskonnas, 6. cand. Ernits — alkoholiküsimuse käsitlemine filosoofiateaduskonnas.

Päevakorra teine osa sisaldas alkoholiküsimuse käsitlemist üliõpilaskundades ja ülevaateid õpiva noorsoo karskusvõitluse seisukorrast eri-

maades. Üldülevaate andis H. S. Warner, kes isiklikult peaaegu kõiki suuremaid karskusorganisatsioone külastand Euroopas, Ameerikas ja Aasias. Vaimustava ja väga mõjurikka ettekandega esines katoliiklane prof. Uhde karskusnõude põhjendamise ja karskusselgitustöö sihtjoonte alal õppivas noorsoos, näidates kuidas üksnes täiskarskuse abil selle kõige laiemas mõttes (ka taimetoitus siia juure arvatud) võib inimene ettekujutatava täiuse suunas areneda niihästi vaimliselt kui ka kehaliselt. Kõigeparemini organiseerituks osutus noorsookarskustöö Eestis, Soomes, Šveitsis, Ameerikas ja Jugoslaavias. Skandinaavia maades näitab liikumine viimastel aastail seisu.

Kongress lõppes 26. juulil hilja õhtul, mille järele ühiselle koosviibimisele kohvilauas mindi. Vastastikku sõprusavaldused ja eladalaskmised ei tahtnud lõppeda. Tunti end ühise noorte perena. Ei takistanud vastastikku arusaamist ei keelte mitmekesisus ega temperamentide erinevus. Lahkuti ühises veendumuses, et kolmas Üleilmline Üliõpilaste Karsuskongress on annud uue võimsa tõuke kogu noorsookarskusliikumisele.

Noorsoo kirjavara.

Tähtis teos Eesti noorsoo karskusliikumise ajaloo alalt.

A. Elango: Noorsoo karskustöö Eestis.

Lugesin selle raamatu läbi suure huviga ja mõnutundega. Autor on oma ülesannet tõsiselt võtnud, kasutades pea kõiki talle kättesaadaval olevaid allikaid ja esitades nende põhjal huvitava ja selge ülevaate noorsoo karskustööst Eestis, selle sõna kõigelaiemas ulatuses, ühes põhimõtetlike selgitustega ja välismaade olude esitlemisega parajal kohal.

Pean tunnustama: isegi rahvusvahelises ja teiste maade karskuskirjanduses pole mulle kätte sattunud niisugust teaduslikult kokkuvõetlikku ülevaadet, nagu Elango teos. Seda peaksid lugema kõik, kes tahavad midagi teada ehk teha Eesti noorsoo karskusliikumise alal.

See ei tähenda aga, et selle kirjutuse juures ei oleks midagi parandada, täiendada ehk soovida. Kõrgemaastme karskuseksamitööna vastab ta teatud kombel väitekirjale ülikoolis, kuigi miniatüürkujul, ja kui selle teose üle väitlema hakata — Noorsoo Karskusliit võiks niisuguse arvustusvõitluse korraldada —, siis jatkaks mul märkusi ja vastuvaidlusi vähemalt paariksümneks minutiks. Nende kõigi esitamine ei kuulu siia. Nimetan vaid: on jäänd nimetamata meie laulu- ja karskusisa Kreutzwald, kes vist küll esimesena Eestis üles seadis nõude, et noortsugu peab alkoholist eemalle hoidma. Teos on viidud ainult Noorsoo Karskusliidu asutamiseni, kuna just siit päle algabki suurejoonelisem tegevus, mille kirjeldamist, vähemalt statistilist, ei oleks tohtinud

ometi see asjaolu segada, et autor on sellest ise ka osavõtnud. Samuti pole täiel määral kasutatud koolide ankeetlehti karskustundide ja noorsoo karskus- ja lootsühingute kohta, mis oleks aga võimaldanud ülihuvitava statistilis-geograafilise ülevaate noorsoo karskusliikumise levikust Eestis, eriti aga neist kohtadest, mis sellest liikumisest vahest seni puutumata. Just nende valgustamine oleks olnud hädapärast tarvilik, kuna see oleks kahtlemata kaasaaidanud nende kadumisele.

Kõigepäälle vaatamata on aga teos väärt, et selle kallal edesi töötetaks, eriti uusi rahvusvahelisi aineid võrdluseks ja täienduseks juure tõmmates. See teos on väärt väljaarendatud saada täielikumaks doktoriväitekirjaks ülikoolis pedagogika alal. Vist oleks see küsimus esimest korda maailmas doktoriväitekirja aineks, ja sellena ärataks see teenitud tähelepanu kogu karsklaste maailmas, eriti kui selles käsitletakse küsimust rahvusvahelises ulatuses ja avaldatakse see kas täielikult ehk kokkuvõtena ingliskeeles, karskusliikumise püürahvusvahelises keeles. See oleks jällegi üks tähtis teene Eesti poolt ülemaailmsele karskusliikumisele¹⁾

Villem Ernits.

1) Selle teemi läbitöötamine väitekirjaks pakuks õige suuri hõlbustusi: karskusorganisatsioonid üle kogu maailma saadaksid meeldi aineid igäiks omalt maalt. Ka oleks teose ingliskeelse väljaande minek üle kogu maailma kindlustatud. Isegi töötamisstipendiumide saamine ja õpireiside ettevõtmine poleks võimatu.

V. E.

Mis viimasel ajal huvitavat tehti.

Noored karsklased lauluisa mälestust austamas.

Võru noorsoo karskusühing algatas mõne aasta eest ülitänuväärte mõtte — ehitada aksammas meie lauluisale Dr. Fr. R. Kreutzwaldile, kes teatavasti Võrus oma elutöö suurima osa lõpule viis. Noortele omase vaimustusega asuti kohe rahakogumisele ja saadi esimese piduõhtuga 18000 marka. Hiljemini loodi jällegi noorsoo karskusühingu algatusel ja kaastegevusel eriline „Dr. Fr. R. Kreutzwaldi mälestuse jäädvustamise selts“, millel on osakund Tallinnas ja mille osakundi tahetakse mujalegi asutada. See selts pani toime suurema ülemalaise rahakorjanduse ja tellis meie tuntuimalt kujurilt prof. Amandus Adamsonilt Kreuzwaldi ausamba, mis pühepäeval 29 aug. s. a. Võrus avati riigivanema, mitme ministri, suure hulga eriorganisatsioonide ja asutuste saadikute ja mitmetuhandelise rahvahulga osavõttel. Sammas kujutab Kreuzwaldi kaljul istuvana, noorekas meheea jõuküllane ilme näol, parajasti mingisugust aadet läbielamas, mis avaldub isegi ta tõstetud käes. Vahest ongi kunstnik tahtnud sümboliseerida samba teisele küljele paigutatud väljavõtet „Kalevipojast“: „Kaugel näen kodu kasvavat!“ Kuju alust ilustavad tsitaadid Kalevipojast, stseen „Kalevipoeg sarvikuga põrguvärvavas“ ja rahvaluulevaimu sümboliseeriv rahvariides lauljanaine kandlega.

Mälestussammas on üldiselt maksma läinud 800000 marka.

Mälestussamba ülesseadmisega ei mõelda Kreuzwaldi mälestamist lõpetada. Võrus asub Kreuzwaldi elumaja, milles on praegu kõrtsi! See maja on juba haridusministeeriumi poolt muinsuskaitse alla võetud. Edespidi kavatakse ta praeguseilt omanikkudelt ära osta ja Kreuzwaldi muuseumiks ja karskeks rahvamajaks muuta.

Järgmisena ülesandena oleks Kreuzwaldi teoste rahvalik ja teaduslik väljaandmine, et Kreuzwaldi mõtteid kättesaadavaks teha niihästi rahvale, eriti õppivalle noorsoole ja uurijatele. Siin ongi juba alustatud: Eesti Kirjanduse Seltsi poolt on väljaantud uues trükkis „Viru lauliku laulud“ ja Karskusliidu poolt ilmub lähemal ajal „Viina katk“ kolmandas trükis. Nii muutub lauluisa jällegi elavaks vaimutegelaseks meie põlve keskel.

Eriliselt võiks nimetada, et kavatsusel on ka Ungari eestisõbra Dr. Aladár Báni poolt valmistatud Kalevipoja ungarikeelse tõlke väljaandmise toetamine Eesti poolt, kuna Ungari praegune rahaline kitsikus seda ei võimalda. Eesti rahva poolt oleks see aga ilus sõpruseavaldus Ungari rahvale.

Kindlasti on noortel edespidigi nii mõndagi võimalust kaasa aidata lauluisa mälestuse jäädvustamisel, eestkätt aga iseeneses, tema kõrgemate aadete läbielamisel ja teostamisel.

Villem Ernits.

Noorsoo Karskusliidu tegevusest.

Liidu töö suvevaheajal. Nagu möödunud suvi kogu Eesti karsklaste suured tööpäevad kaasa tõi suurte karskuskongresside näol, nii oli ta seda ka Noorsoo Karskusliidule. Kõigist kongressidest võttis liit osa kolme esindajaga. Kesk kongresside aega, pühapäev. 25. juulil, korraldas liit suurema miitingu ja õhtuse rongikäigu. 27. juulil olid liidu algatusel koos mitmete maade noorkarsklaste esindajad nõupidamiseks rahvusvahelise noorsoo karskustöö korraldamise asjus. Noorte osast kongr. ajal leivad lugejad pikema kirjelduse samas nr. teisel.

Üleilmise karskusnäituse Eesti osakunna esines liit eri väljapanekutega. Esitatud olid tabelid liidu kasvamisest ja liigete tegevusest, liidu väljaanded (kirjandust 9 nr., lendlehed, ringkirjad jne.), häälekandja „Kevadik“. Väljamaalastes äratasid tähelepanu meie noorsoo ühingute ajakirjad, milliseid nii maitsekalt kaunistatud mujal peaaegu üldse ei esinevat. Mõned eks. neist (meie seminaride õpilaskunna ajakirju) palusid külalised endi muuseumitesse viimiseks.

Kongresside ajal külastas Eesti noorkarsklasi 27. liikmeline Läti noorkarsklaste ekskurs. grupp. Külaliste vastuvõtmiseks tehti, mis võimalik. Kahjuks olid aga Tartus olevad noored seekord muude töödega liiga seotud, aega suuremate sidemete loomiseks jäi vähe üle. Tartus viibisid võõrad 3 päeva, pääle seda sõideti päevaks Tallinna ja saält Riiga tagasi. Liidule jätsid külalised mälestuseks maitseka albumi.

Soome Öppiva Noorsoo Karskusliidu suvikoosolekust (kongressist) Hämeenlinnas võttis liidu esindajana osa magn. H. Klein, kes E. N. Karskusliidu nimel Soome noortele tervitust viis.

E. K. Keskliidu suvipidustusist Võrumaal jaanipäeval võttis liidu poolt osa juhataja üliõp. A. Peets.

Kirjastamise alal on suvevaheajal uudisena ilmud A. Elango „Noorsoo karskustöö Eestis“. Mai kuus ilmus liidu aastaraamat „Noorusjõud“ III. Mõlemad saadetakse liidu liigetele levitamiseks, kusjuures 2. eks. levitaja org-ioon saab 1. eks. endale koguse tasuta.

„Noorusjõud“ IV toimetajaks valis juhatus liidu pääsekretäri üliõp. H. Rink'i.

Liigeteraamat 1926 a. liikmemaksu vastu on hra J. Elango poolt valmis kirjutatud ja ilmub neil päevil trükist. Raamat saab huvitav, kuna ta varustatud isegi tabelite ja mõne pildiga. Sisuks — läbilõige karskusküsimusest alama astme karskuseksami ulatuses.

E. N. Karskusliidu ringkiri nr. 6., tegevusjuhiseid algavaks tööaastaks, ilmub lähemal päivil ja saadetakse kõigile liigetele kätte.

Karskusnädalaks oktoobri lõpul või nov. algul ilmub liidu väljaandel lendleht nr. 4 keskkooli noortele. Lendlehe kirjutajaks on noorsoosõbralik Laiuse kog. õp. Jaan Järve.

Samaks ajaks annab liit välja karskusühinguile kõnekonspekti „Kas on karskustööd tulevikku“. Konsp. kokkuseadjaks on palutud liidu juhataja.

IV Noorsoo Karskuskongress peetakse ära eeloleval jõuluvaheajal. Praegu on sellel alal ettevalmistused käimas. Kongr. koht määratakse lähemal ajal.

Noorsoo Karskusliidu 1927 a. töökava ja eelarve on juhatuse poolt välja töötatud ja E. Karskusliidule vastuvõtmiseks edesi antud. Eelarve on kokkuseatud tasakaalus 625.000. mk.

Uued liikmed. Koolitöö lõpul võeti liidu liikmeks H. Kubu gümn. õpil. karskusring Tallinnast.

Ameerika Kristlike Kirikute Föderatiivne Nõukogu (aadr.: Federal Council of the Churches of Christ in America — National Offices, 612 United Charities Building, 105 East 226 Street, New York), milles on esitatud ligi 30 baptistlist, metodistlist, evangelistlist j. m. usulist koondist, palub Eesti

Toimetusest olenematuil põhjustel pidi järgmiseks numbriks jääma juba laos valmis olev H. Klein'i kirjutus „Soome õppiva Noorsoo Karskusliidu kongressist“.

Omis asjus.

Et „Kevadiku“ tellimist Noorsoo Karskusliidu liigetelle-organisatsioonile ja noorsoo-, eriti koolinoorsoo ühinguile üldse hõlbustada, otsustas N. Karskusliidu juhatus „Kevadiku“ ilmumise aastakäigu kokkukõlastada kooli õpiaasta ja ühingu tegevusaastaga, nii et ajakirja esimene nr. ilmuks sügisel ja viimane kevadel, kus juures enne jõuluid ilmuks nr. nr. 1, 2. ja 3., pääle jõuluid aga nr. nr. 4., 5. ja 6. ning Suvialbum.

Nii ilmubki siis käesolev „Kevadiku“ nr. uue aastakäigu (IV või jätkuv III) esimese numbrina. Senist ilmumist arvesse võttes peaks käesolev nr. olema nr. 4. Segaduste ärahoidmiseks ongi see nr. sulgudesse alles jäetud.

Uue aastakäigu pääle üleminek toimetuse ja tellijate vahel iseäralikke küsimusi kaasa ei too. Aastakäigu tellimishind on endine: nimelt 1 okt. 1926 a. — 1 okt. 1927 a. (6. nr. „Kevadikku“ ja suvialbum II) 75 mk., albumita sama aja pääle 50. mk.; poole aasta pääle, s. o. kas jõuluni või jõulust kevadeni 25. mk. Noorsoo Karskusliidu liikmeile-organisatsioonile on endiselt tellimiste juures $\frac{1}{3}$ hinnaalandust (poolaast. 18 mk. ja aastak. 35. mk., albumiga 50 mk.). See maksab üldse ka kõigile ühingute ja klasside kohta, kes üle 10. tellimise esitavad.

Käesolev nr. saadetakse liidu liigetele sa-

noortele edesi anda järgmine tervitus, mis A. K. K. F. N. Laste Üleilmlise Sõpruse Komitee poolt 18. mail, niinimetatud „Üleilmlise häatahtluse päeva“ üle maailma levitati:

Ameerika Ühisriikide laste häatahtluspäeva läkitus teiste maade lastele.

„Meie, Ameerika Ühisriikide tüdrukud ja poisid, saadame südamlikke tervitusi teile kõikidelle, kes elate teistel maadel. Meie tahame olla sõbrad, mitte vaenlased; tahame hääd, mitte pahe; tahaksime olla kangelased elu päästma, mitte aga seda hävitama; tahaksime üles ehitada, mitte purustada. Meie eelistame rahu ning kosutavat edu viletsalle vaesusele ning sõjale. Ühinegu meie käed üle suure mere üleilmlise sõpruse, õigluse ning rahu märgiks. Võtkem omaks ainus kuldne põhimõte, mis on maksev kõigi rahvaste kohta.“

Komitee võtaks häameelega vastu ning võimalust mööda, levitaks häatahtluse avaldusi eesti noorte poolt.

mal arvul, millisel saadeti kevadel nr. 3, kusjuures kõiki org-ne palutakse toimetusele kohe uus täpne tellijate (nüüd juba kevadeni) arv teatada. Loomulik on, et ühingu ajakirja igale liikmele tellivad.

Levitamiseks saadetakse ajakirja seniseile levitajaile endisel alusel (5 eks. levitaja saab 1 eks. tasuta). Uusi levitajaid vajatakse igale poole, kus need veel puuduvad. Samuti jatkugu ka üksikute tellimiste vastuvõtmine, milleks toimetusest saada tellimislehed.

Kevadiku toimetus palub

kõike „Kevadiku“ tellijaid-organisatsioone, levitajaid ja üksikute tellimiste vastuvõtjaid endi 1926. a. esimese poole tellimiste ja levitamise arved hiljemalt 25. oktoobriks k. a. ära õienada. Levitajad võivad ülejäänud eks. tagasi saata.

Kevadiku I Suvialbum,

mis ilmus suvel koolitöö vaheajal, peaks ka „Kevadiku“ laiemas lugejasperes oma mitmekesise sisuga huvi äratama. Tellijaile on album kätte saadetud. Üksikuid nr. võib saada liidu liigetelt ja levitajailt või otse toimetusest tellides. Albumi suurus 32 lhk., kaantega, hind 30 mk., harilikule „Kevadiku“ tellijalle 25 mk.

Väljaandja: Eesti Noorsoo Karskusliit. Vastutav toimetaja: kutsenõunik HANS ROOS.

Tegev toimetus: Eeva Pedriks, E. Kubjas, H. Rink, L. Urm.

Toimetuse aadress: Tartu, pst. 86, telefon 404.

Toimetuse kõnetunnid: tegevtoimetajal — teisipäeval 1— $\frac{1}{2}$ 3 } Jakobi t. 8.
toim. sekretäril — teisip. ja neljap. 1— $\frac{1}{2}$ 3 }

K. Mattiesen, Tartus.